

inoherní čtení

Ve Smečkách 26, Praha 1

únor 2015

PREMIÉRA

Bernard Shaw PANÍ WARRENOVÁ

(Mrs. Warren's Profession)

PLAY SHAW Ladislava Smočka

*Život neúprosně funguje jinak,
než krajní představa člověka o tom,
co lze s lidmi dělat, aby se změnili.*

Ladislav Smoček

Hrají:

Ivana Chýlková
Zuzana Stavná
Honza Hájek
Vojtěch Kotek
Tomáš Jeřábek
Petr Křiváček

Play Shaw

Když jsem před více než šedesáti lety začal brát divadelní rozum, byla hra G. B. Shawa *Živnost paní Warrenové* často hrána, protože kritičnost fabiánského socialisty, jenž chtěl nenásilnou cestou svrhnout kapitalismus a nastolit socialismus, i realistická poetika cti-tele Ibsena vyhovovaly tehdy požadovaným nárokům na ideologicky zaměřenou dramaturgii. Její příběh se dal zjednodušeně vyložit na třídním základu odsuzujícím kapitalismus. O to více jsem byl proto zvědavý na to, jak si dnes s tímto textem poradí **Ladislav Smoček**

v Činoherním klubu. Jak dosvědčuje jeho úvaha v programu, byl si dobře vědom sociální problematiky, jež tvoří smysl Shawovy hry. Ve své scénické interpretaci ji ovšem nahlédl jako upravovatel textu i režisér svým pohledem.

Už změna názvu hry o ledasčem vypovídá. Je v něm pouze pojmenování titulní postavy Paní Warrenové, jež akcentuje její individualnost, jedinečnost, osobitost. Zásadnější je však podtitul. Od roku 1969 zná světové divadlo *Play Strindberg*, variace, jež na motivy textu švédského dramatika napsal Friedrich Dürrenmatt. *Play Shaw*

PREMIÉRA

Ladislava Smočka, tak zní ten podtitul, můžeme tedy chápat jako variace na motivy shawovské. Tentokrát pojem motiv znamená především označení příčiny a cíle jednání. Neboť lidé v *Play Shaw* žijí v prostředí, v němž peníze utvářejí rozhodující podmínky pro jejich bytí; jde o to, jak se v tomto prostředí chovat a jak v něm jednat. Inscenace je věrná autoru, jenž se sám prohlásil za „sociologa a ekonoma“, a respektuje zázemí, jež z tohoto aspektu napsal pro své postavy. Peníze jim určují jejich životní postoje, sebejistotu, rozhodnutí, konání a propůjčují jim i přesvědčivě své činy vysvětlovat a hájit. Peníze tu ovšem nejsou zlem, ale nedílnou bytostnou součástí existence člověka.

Když sir George Crofts **Tomáše Jeřábka** v této inscenaci nabízí dceři paní Warrenové manželství, s věcnou střízlivostí jí přesně vykreslí, co všechno jí díky svému majetku může zajistit, a s důstojnou

vážností se odvolá i na tradici svého rodu, jež mu velí dodržovat jistou civilizační a kulturní úroveň. Udivuje jej její rozhořčení nad tím, že investoval peníze do podnikání její matky; je to přece v této společnosti normální jednání. Frank **Vojtěcha Kotka** je přitažlivý mladík, jenž se hravě a přitom neodbytně dvoří Vivie a nepokrytě přiznává, že mu jde především o její peníze, neboť bezstarostně si užívat životních radostí lze jen s dostatečným množstvím peněz. V tomhle Frankovi je nakažlivý přitažlivý půvab plynoucí z absolutní samozřejmosti, s níž se rozhodl pro takové chování a jednání. Jako by se sociální status postavy zpodoboval komplexně pohybem herce a celistvou řečí jeho tělesnosti. Odpovídá to ladění Shawova textu i jeho interpretaci v inscenaci. V ní však nejde jen o ten sociální status, ale o dramaticitost, jež vyjevuje životní postoj lidí jako názor nebo připravenost k nějakému činu, jenž je problémem vyžadujícím řešení jednáním.

Tak jsou uchopeny i obě ženské postavy: paní Warrenová a její dcera Vivie, kterou **Zuzana Stavná** od počátku hraje jako cílevědomou, rozhodnou dívku s jasnými představami o svém životě, v němž chce být samostatná, využít svých schopností a svého vzdělání. Nejasný je jen její vztah k matce, která pracuje v cizině, a proto jí Vivie málo zná. Kitty Warrenová **Ivany Chýlkové** je postava nabídnutá divákovi v naprosté komplexnosti a celistvosti, z níž roste i naléhavost přímého kontaktu. Je to svým způsobem dokonalá fatická funkce, jež se sice v teorii dotýká mluvy, ověření řečového kanálu, skrze nějž komunikujeme, ale v tomto případě je to totální řeč tělesnosti, jež vytváří strhující možnost pro bezprostřední sdílení ženského osudu i pro sdělení, které sceluje celou inscenaci. Tato paní Warrenová odkrývá četnými proměnami své nejrůznější podoby – od velice schopné manažerky, přes ženu, která dokáže na okamžik podlehnout lákavému erotickému pokušení až k milující matce, která se dožije nejtrpčího zklamání. V této inscenaci nezklame Vivie matka tím, že vede v cizině dva podniky (Smoček nezdůrazňuje, že jsou to nevěstince); zklame ji tím, že svou existenci postavila na Croftsových penězích a není chudou dívkou, jež si sama, svými vlastními penězi obstarala slušnou existenci. Po tomto poznání se Vivie z mladé radostné dívky promění v chladnou, fyzicky jakoby špičatou a hrnatou bytost, která se rozejde se všemi – i se svou matkou.

V závěru stojí Vivie nad matčíným dárkem v podobě srdce, v ruce má nůž. Na kraji scény sedí paní Warrenová, kouří a přemýšlí, zklamání a bolest má už za sebou, to si prodělala ve chvíli, kdy jí Vivie řekla, že se navždycky rozcházejí. Teď pro ni už zůstává jen otázka, proč se to všechno děje. Beznaděj tohoto tázání vyjadřuje už celkový obraz obou hereček v prostoru jeviště i individuální postoj každé z nich. Ale ozve se ještě ve slovech z reproduktoru, v nichž se mluví o bezmoci, která je výrazem čehosi zlopověstného uloženého v našem mozku. Otázka je, proč tomu tak je, když je život krátký. *Play Shaw* končí. Je to inscenace v nejlepší tradici Činoherního klubu spočívající na „herecké“ dramaturgii a osobnostním herectví. Interpretace je svou podobou výjimečná, neokázalá a přitom svrchaně divadelní i současná.

Jan Císař, Divadelní noviny 9. 12. 2014

Fjodor Michajlovič Dostojevskij **BRATŘI KARAMAZOVI**

Dramatizace **Evalda Schorma** podle překladu **Prokopa Voskovce**

Úprava: **Zuzana Šajgalíková**

Režie: **Martin Čičvák** / Dramaturgie: **Martin Kubran**

Scéna: **Hans Hoffer** / Kostýmy: **Marija Havran**

Asistentka režie: **Karolína Pösinger**

Premiéra 20. února 2015

Divadelní úprava Bratrů Karamazových může vycházet z nejrůznějších hledisek a při nejlepší vůli bude vždycky zjednodušovat. Jinak je nejlepší přečíst si knihu. Kdo se rozhodne pro divadlo, musí přistoupit na zjednodušení.

Evald Schorm

Bratři Karamazovi patří k nejčastěji adaptovaným a uváděným Dostojevského velkým románovým dílům a zejména v poválečném období se v Čechách objevila dlouhá řada provedení, mezi nimiž zaujímá čestné místo dramatizace a inscenace Evalda Schorma v Divadle Na zábradlí (premiéra v březnu 1979). A byl to právě Evald Schorm, kdo v Činoherním klubu režíroval další významnou dramatizaci Dostojevského románu, tentokrát *Zločinu a trestu* Aleny a Jaroslava Vostrých (premiéra v dubnu 1966).

(rc)

Řeknu Vám o sobě, že jsem dítětem století, dítětem nevíry a pochybností dodnes, a dokonce (vím to) až do hrobu. Jaká strašná muka mě stála a stojí tato žizeň po víře, která je v mé duši tím silnější, čím více je ve mně důvodů opačných!

F. M. Dostojevskij

N. D. Fonvizinové, únor 1854

Někdy se klade otázka, proč při dramatické podstatě svého talentu Dostojevskij nepsal dramata (nenapsal ani jediné, kromě mládí-
stvých pokusů, které se nezachovaly). Pravděpodobně proto, že se jeho literární práce příliš zaměřila na introspekci, s čímž souvisí i expresivní povaha jeho tvorby. Žádný herec na světě by nikdy nebyl schopen vyjádřit všechny nesmírně komplikované vnitřní stavy, jimiž Dostojevskij vybavil své postavy. (I když, a možná právě proto, řada vynikajících herců vyrostla na rolích v dramatizovaných Dostojevského dílech.)

František Kautman (F. M. Dostojevskij / Věčný problém člověka)

„VŠECHNO JE DOVOLENO“

JAKMILE SE CELÉ LIDSTVO ODŘEKNE BOHA, PADNE CELÝ DŘÍVĚJŠÍ SVĚTOVÝ NÁZOR A HLAVNĚ CELÁ DŘÍVĚJŠÍ MORÁLKA... KAŽDÝ, KDO UŽ TEĎ POZNAL TUTO PRAVDU, JE OPRÁVNĚN ŽÍT PODLE TĚCHTO ZÁSAD. V TOMTO SMYSLU JE MU „VŠECHNO DOVOLENO“... JESTLIŽE BŮH ANI NESMRTELNOST NEEXISTUJÍ, NOVÝ ČLOVĚK JE OPRÁVNĚN STÁT SE SÁM BOHEM... PRO BOHA ŽÁDNÝ ZÁKON NENÍ. KDO JE BŮH, JE PÁNEM. KDE JSEM JÁ, SÁM ROZHODUJI, VŠECHNO JE DOVOLENO...

Ivan Karamazov

dramaturgie / **Martin Kubran**

asistentka režie / **Karolína Pösinger**

režie / **Martin Čičvák**

KATEŘINA / **Gabriela Mičová**

IVAN / **Honza Hájek**

ŽIVOT S DOSTOJEVSKÝM

(Ze vzpomínek A. G. Dostojevské)

V povaze mého muže byl jeden velice podivný rys – když ráno vstával, jaksi se nemohl ještě dlouho zbavit trýznivých nočních příznaků a hrůz, které ho občas pronásledovaly, mlčel jako zařezaný a neměl rád, když na něho někdo v té době mluvil. Proto jsem si zvykla ráno ho ničím neobtěžovat (byť ze sebevážnějších důvodů) a raději jsem vždycky počkala, až si v jídelně vypije dva šálky horké kávy a přejde do pracovny. Teprve pak jsem za ním zašla se všemi novinkami, příjemnými i nepříjemnými. V té době býval v nejlepší náladě – o všechno se zajímal, na všechno se vyptával, nechal si zavolat děti, aby si s nimi pohrál.

Dobře situovaní spisovatelé (Turgeněv, Tolstoj, Gončarov) měli jistotu, že jejich díla si budou časopisy navzájem přepřáčet a že dostanou po pěti stech rublech za tiskový arch, kdežto existenčně nezajištěný Dostojevskij musel svou práci časopisům s á m n a b í z e t, a protože ten, kdo práci nabízí, je vždycky v nevýhodě, dávali mu automaticky mnohem nižší honoráře než jim. Za *Zločin a trest*, *Idiota* a *Běsy* dostával po stopadesáti rublech za tiskový arch, za *Výrostka* dvě stě padesát a pouze u posledního románu *Bratři Karamazovi* zvýšili honorář na tři sta rublů za arch.

V dopise z Emže ze 13. srpna 1879 mi psal: „*Neustále přemítám, má drahá, o smrti (a to velice vážně); hlavně mě trápí, co vám tu zanechám, Tobě i dětem. Všichni si myslí, co máme peněz, a my jsme zatím bez groše. Teď mám na krku Karamazovy, musím je dovést ke zdárnému konci, důkladně je umělecky vyrobrousit, a na tak těžký a riskantní úkol padne ještě spousta sil. Však také rozhodnou o mém osudu – musejí dotvrdit mou pověst, jinak je konec nadějí.*“

Rok 1880 pro nás začal velice příznivě – po loňském pobytu na Emži se mužovo zdraví značně upevnilo a záchvaty padoucnice se dostavovaly stále vzácněji. *Bratři Karamazovi* se těšili značnému úspěchu, dokonce Dostojevskij, vždycky na sebe tak přísný, byl s některými kapitolami velmi spokojen.

Počátkem prosince 1880 vyšli v třítisícovém nákladu *Bratři Karamazovi*. Knižní vydání románu mělo závratný úspěch a za pár dní se rozprodala polovina nákladu. Fjodora Michajloviče hrálo vědomí, že jeho nový román má takový ohlas. Lze říci, že to byla poslední radostná událost v jeho strastiplném životě.

Podstata románů Dostojevského se odlišuje od podstaty starších románů tím, že u Dostojevského se morální problémy zkoumají ve svém protičeňení, ale nepokládají se za neměnné.

Viktor Šklovskij

GRUŠENKA / **Natálie Puklušová**

KARAMAZOV / **Juraj Kukura**

LÍZA / **Ivana Uhlířová**

ALJOŠA / **Michal Čapka** nebo **Igor Orozovič**

SMERĎAKOV / **Matěj Dadák**

MIŤA / **Martin Finger**

DOUŠKY

■ 27. února 2015 se v Činoherním klubu uskuteční oslavy jeho 50. narozenin. Uplyne totiž právě padesát let od premiéry první inscenace, již byl *Piknik* dramatika a režiséra Ladislava Smočka.

L. Smoček: *Piknik* (Vladimír Brabec, Jiří Hálek, Jan Kačer, Miroslav Macháček)

Týž den bude také pokřtěna kniha **ČINOHERNÍ KLUB 2005-2015**, kterou vydává Činoherní klub ve spolupráci s Knižním klubem a jež navazuje na knihu **ČINOHERNÍ KLUB 1965-2005** vydanou v roce 2006.

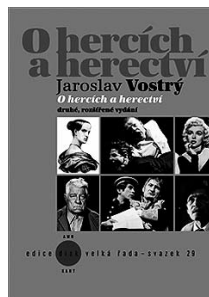
■ **Boleslav Polívka** a **Nina Divíšková** hrají ve filmu Tomáše Svobody *Hodinový manžel*. **Vladimíra Javorského**, **Oldřicha Navrátila** a **Stanislava Zindulku** můžete v novém roce vidět ve filmu Adolfa Ziky *Burácení*. A ve filmu Ireny Pavláskové *Fotograf* hrají také **Marika Procházková** a **David Šír**.

Douška o divadle

Dramatizaci a režii chápu jako službu básníkům, divadelní soubor jako pracovní společenství vzájemně si blízkých lidí stejného divadelního vyznání a publikum jako spolutvůrce toho, co ve skutečnosti není, ale v divadle může být člověkem vytvořeno. Smyslem režisérovy a hercovy práce není přizpůsobit básníka sobě, nýbrž sebe básníkovi. Na jevišti nemá být nic než to, co drama ke své existenci potřebuje. Co nad to je, bere divadlu sílu. Aby divadlo mohlo žít, musí člověku přinášet důvody, proč má věřit, doufat a rozvíjet život.

Jacques Copeau

Ústav dramatické a scénické tvorby Akademie múzických umění a Nakladatelství Kant vydaly 2., opravené a rozšířené vydání knihy **Jaroslava Vostrého O HERCÍCH A HERECTVÍ**.

„Starost, aby nebyli zaškatulkováni jednou provždy a neproměnili se v pouhé typy, v jejichž podobě jsou nuceni opakovat v různých variantách stále totéž, mívají všichni opravdu tvořiví herci. U některých vedou k takovému zařazení jisté nápadné vnější dispozice, ať na první pohled znevýhodňující, nebo naopak zvýhodňující. V jiných případech se může takové zařazení odvozovat od mimořádného úspěchu v nějaké roli. Je-li někdo zařazený jako romantický hrdina nebo milovnice a k pokusům vyjít ze stanoveného rámce ho nepudí jeho talent, má pak o to větší potíže, když se má 'přehrát' do 'staršího oboru'; tento vývoj může být úspěšný jenom tenkrát, když je potenciální zrání osobnosti podpořeno odpovídajícími příležitostmi.

Zjev společně se způsobem projevu se totiž mění v souvislosti s tím, jak se vyhraňuje hercova osobnost. K těmto změnám dochází nejenom při přechodu z mladého do středního a ze středního do staršího věku, nýbrž i při postupné proměně chlapce v muže a dívky v ženu. Například Gérard Philipe v době, kdy začínal, měl sice už svých 183 centimetrů, dívčí oči a husté tmavé vlasy, ale tomu, aby bylo možné ho označit za krasavce, kterým se stal později, bránila prý přílišná hubenost, klátivá chůze a ještě trochu drsný hlas; jeho tvář prý byla půvabná i nehezká zároveň.

Sám mohu z tohoto hlediska svědčit o Petru Čepkovi, když jsem ho poznal ve škole: už tehdy samozřejmě měl své zelené, krásné posazené oči, husté černé vlasy a souměrnou postavu. Byl ale zejména v civilním projevu příliš nesmělý a celkově působil i po vojně jako 'slušný chlapec', který se vlastně snažil být co nejméně nápadný. Ze způsobu, kterým se v civilu projevoval, také filmoví režiséři vycházeli: při své dostatečné výraznosti (fotogeničnosti) a pohybové kultivovanosti jako by ani nemusel nic hrát. Není divu, že když se viděl ve Vláčilově *Adelheid* z r. 1969 (měl tu už svou čtvrtou hlavní filmovou roli), dostal strach, že je pro film jednou provždy zaškatulkovaný. Příležitost svého zjevu opravdu před kamerou využít dostal v Moskaljovově televizní verzi *Babičky* (1971): jeho skutečně černý Černý myslivec fascinoval nejenom Viktorku, ale i diváky uhrančivým pohledem; jinak řečeno, jeho představitel se nechoval 'civilně' (tj. víceméně nenápadně), ale i na krajně omezené

H. Pinter: *Narozeniny* (režie J. Vostrý, 1967)

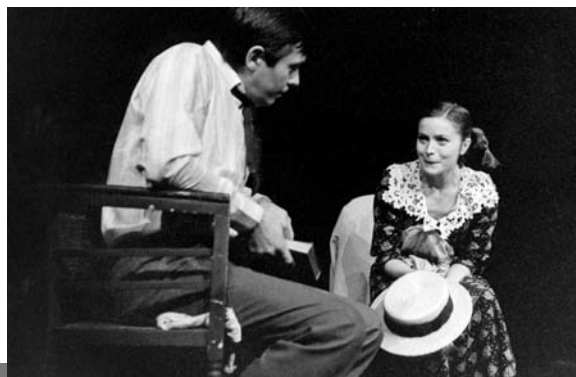
ploše svých několika krátkých výstupů hrál, jednal, působil. Od této role, zvlášť když se k ní přičetla dřívější divadelní postava neurvalého Mc Cannu z *Narozenin* (1967) a po mimořádném úspěchu v roli syfilitického Pavla Maliny z Herzových *Petrolejových lamp* (1971) musel se zase začít obávat svého nového zaškatulkování do kategorie herců záporných rolí.“

Historie Činoherního klubu

ve fotografiích V.

Sean O'Casey: *Pension pro svobodné pány* (režie Jiří Krejčík, 1975; Oldřich Vizner, Jiří Menzel)

Eugene O'Neill: *Cesta dlouhého dne do noci* (režie Ladislav Smoček, 1978; Josef Somr, Jiřina Třebická, Josef Abrahám, Libuše Šafránková)

Leonid Andrejev: *Ten, který dostává políčky* (režie Miroslav Macháček, 1977; Jiří Kodet, Eva Jakoubková, Josef Somr)

Jaroslav Vostrý: *Tři v tom* (režie Jiří Menzel, 1978; Josef Vondráček, Jiří Kodet, Petr Čepek)

Cinoherní klub uvádí:

Přehlídka amatérských divadelních souborů v roce 2015 se uskutečňuje za finanční podpory Ministerstva kultury ČR.

Neděle 1. února

Teritoriální tyjátr / Praha **HLEDÁ SE STALIN / O KRAKONOŠOVI A DISIDENTECH**

Dvě hry Spolku studentů Institutu mezinárodních studií FSV UK a přátel o (překrucování) soudobých dějin, jehož ústředním divadelním prostředkem je... faktografie.

Scénář a režie: **Jiří Volák** / Hrají: **Jiří Volák, Tomáš Vítek, Štěpán Šantrůček, Kateřina Davidová, Ondřej Kavan, Noemi Krausová, Martin Pospíšil, Jonáš Vnouček, Anna Hladká, Elizabeth Hobl, Ivo Šebek.**

Úterý 10. února

Studio Hamlet / Železný Brod **VŠECHNA SLÁVA POLNÍ TRÁVA**

Představení je velmi volně zpracováno na motivy hry Viktorie Hradské Commedia Finita.

Režie: **Otmar Brancuzský** / Hrají: **Iva Chaloupková, Veronika Langerová, Zdislava Bohuslavová, Helena Mališová, Miroslav Lamač** / Asistentka režie: **Jitka Kievegová** / Světla, zvuk: **Bohumír Hanka.**

Neděle 22. února

Ruský kroužek při V.A.D. / Kladno **CHARMSOVY PAŠIJE**

Divadelní seance k památce ruského meziválečného autora Daniilia Charmese.

Režie, scéna a kostýmy:

Ruský kroužek při V.A.D.

/ Hrají: **Andrea Andreasovna Mineva, Eva Viktorovna Srpová, Soňka**

Jaroslavovna Macháčková, Marek Jindřichovič Chalupa, Jindřich Jindřichovič Libovický, Jan Zdeňkovič Červený.

PRA
PRAGUE
PRAGA
PRAG

Poskytovatel čtyřletého grantu na provoz: Hlavní město Praha

Na rok 2015 poskytuje Hlavní město Praha Činohernímu klubu grant ve výši 18.000.000 Kč

MINISTERSTVO KULTURY

Hlavní mediální partner

Česká televize

Partneři Činoherního klubu

PRAŽSKÁ PLYNÁRENSKÁ B.S.

KRAUS®
MĚLNICKÉ VINÁŘSTVÍ

REVOLVER REVUE

K+K®
HOTELS

Allianz

CGSO

Instinkt

kdykdykdy
WWW.KDYKDYKDY.CZ

www.radiohortus.cz

Tonera

scena.cz
1. KULTURNÍ PORTÁL

Facebook

Program

Činoherní čtení na únor vychází k předprodeji 6. ledna 2015.
Redakce Činoherního čtení: **Roman Cisař, Petra Honsová, Radvan Pácl.**
Foto: **Pavel Nesvadba, Ivan Prokop, Ivo Mičkal, Miloň Novotný, Miroslav Pokorný, Miroslav Jodas, archiv souboru Studio Hamlet, archiv V.A.D.**
Jazyková korektura: **Andrea Fiřtiková.**
Grafická úprava: **Joska Skalník a Kateřina Skalníková.**

www.cinoherniklub.cz

Galerie Smečky Vás zve na výstavu

Karel TEIGE / Plochy snů

Výstava souboru koláží ze sbírky Památníku národního písemnictví

Od 10. 12. 2014 do 31. 1. 2015 / úterý – sobota, 11.00 – 18.30 hodin

Vstup zdarma pro držitele ZTP, ZTP/P, důchodce, děti, studenty
SŠ, VŠ a pro všechny držitele Zákaznické karty Pražské
plynárenské, a. s.

**Ve Smečkách 24, 110 00 Praha 1
(vedle Činoherního klubu)**

tel.: +420 222 210 268; tel./fax: +420 222 210 272

